

Sygn. akt II UK 356/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku D. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 października 2015 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 17 grudnia 2013 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Po rozpoznaniu apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 12 czerwca 2013 r., przyznającego wnioskodawczynie D. O. prawo do renty z tytułu częściowej

niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową od dnia 1 maja 2012 r. na stałe, Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem dnia 17 grudnia 2013 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że odwołanie oddalił. W sprawie tej ustalono, że wcześniejszym wyrokiem z dnia 26 października 2010 r. Sąd Okręgowy przyznał wnioskodawczyni prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową poczynając od dnia 1 marca 2010 r. na okres pięciu lat, opierając się w szczególności na opinii biegłego lekarza sądowego otolaryngologa, który stwierdził u ubezpieczonej przewlekłą chorobę narządu głosu z niewydolnością głosu na tle zawodowym. Po rozpoznaniu apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 26 stycznia 2012 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

W dniu 2 maja 2012 r. D. O. ponownie złożyła w ZUS wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Orzeczeniem z dnia 25 lipca 2012 r. lekarz orzecznik ZUS uznał, że wnioskodawczyni nie jest niezdolna do pracy w związku z chorobą zawodową. Po rozpoznaniu złożonego sprzeciwu wnioskodawczyni sprawę rozpatrzyła komisja lekarska ZUS, która orzeczeniem z dnia 27 sierpnia 2012 r. również stwierdziła, że wnioskodawczyni nie jest niezdolna do pracy w związku z chorobą zawodową. W konsekwencji organ rentowy decyzją z dnia 4 września 2012 r. odmówił wnioskodawczyni prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 12 czerwca 2013 r. Sąd Okręgowy wskazał, że niespornym jest, że wnioskodawczyni D. O., z zawodu nauczyciel, ma rozpoznaną od 1986 r. chorobę zawodową i przekwalifikowała się do pracy na stanowisku bibliotekarza, na którym pracowała w bibliotece szkolnej do przejścia na emeryturę w 2010 r. w wieku 56 lat. W przedmiotowej sprawie okolicznością sporną pozostawało, czy wnioskodawczyni jest choćby częściowo niezdolna do pracy od dnia 1 maja 2012 r. i czy niezdolność ta pozostaje w związku z chorobą zawodową. Dla oceny stopnia naruszenia sprawności organizmu wnioskodawczyni i jego ewentualnego związku ze stwierdzoną chorobą zawodową Sąd Okręgowy powołał w sprawie biegłego sądowego lekarza o specjalności otolaryngologa, który stwierdził przewlekłą chorobę narządu głosu z niewydolnością głosu na tle

zawodowym, niedomykalność mięśni krtani z wrzecionowatą niedomykalnością głośni i trwałą dysfonią. Zdaniem biegłego wnioskodawczyni jest od 1 maja 2012 r. częściowo niezdolna do pracy w związku z chorobą zawodową na stałe. Sąd Okręgowy dał wiarę opinii tego biegłego i podzielił płynące z niej wnioski. Natomiast nie uznał stanowiska organu rentowego, który przyznaje istnienie opisanych schorzeń i związanych z nimi problemów laryngologicznych wnioskodawczyni, jednak zaprzecza, iżby odwołująca się nie mogła pracować w bibliotece narażając tym samym swój głos na wysiłek. Niezaprzeczalne jest to, że wnioskodawczyni jest niezdolna do pracy wymagającej nie tylko nadmiernego, ale wręcz jakiegokolwiek wysiłku głosowego. W ocenie tego Sądu, wnioskodawczyni z uwagi na wiek i rodzaj stwierdzonej choroby zawodowej nie rokuje możliwości kolejnego przekwalifikowania do innej pracy zgodnej z poziomem jej kwalifikacji. Tymczasem sprawność głosu wymagana jest zasadniczo przy każdej odpowiedniej pracy umysłowej.

Natomiast Sąd Apelacyjny uznał, że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena faktyczna i prawna w niniejszej sprawie nie zasługiwała na akceptację. Istota sporu koncentrowała się wokół ustalenia, czy wnioskodawczyni jest niezdolna do pracy w związku z chorobą zawodową w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd ten miał na uwadze, że wyrokiem z dnia 26 stycznia 2012 r. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego z dnia 26 października 2010 r. i oddalił odwołanie wnioskodawczyni. W przywołanej sprawie Sąd Apelacyjny rozpatrywał odwołanie wnioskodawczyni od decyzji z dnia 25 maja 2010 r. odmawiającej jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Od dnia wydania tego negatywnego dla wnioskodawczyni orzeczenia w sprawie nie zaszły nowe okoliczności związane ze stanem zdrowia wnioskodawczyni. W szczególności nie nastąpiło pogorszenie jej stanu zdrowia. Ponadto wnioskodawczyni we wcześniejszym okresie pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową przekwalifikowała się - ukończyła kurs wprowadzający do pracy w bibliotece szkolnej oraz 3 - letnie studia wyższe bibliotekoznawstwa. Dlatego badanie stanu aktualnej niezdolności wnioskodawczyni do pracy powinno uwzględniać jej „nowe wykształcenie - bibliotekarza a nie jak tego chce wnioskodawczyni bibliotekarza

szkolnego”. Wykonywanie pracy wnioskodawczynie na stanowisku bibliotekarki, na którym była zatrudniona ponad 20 lat nie jest pracą, w której była narażona na nadmierny wysiłek głosowy. Podobnie uznała biegła otolaryngolog badająca wnioskodawczynię w toku postępowania III AUa .../11. Równocześnie od tego czasu stan zdrowia wnioskodawczynie nie uległ pogorszeniu. Tym samym wnioskodawczynie nie może zostać uznana za osobę niezdolną do pracy zgodnej z poziomem jej kwalifikacji zawodowych. W konsekwencji decyzja organu rentowego odmawiająca wnioskodawczynie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową jest prawidłowa.

W skardze kasacyjnej od całości wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 17 grudnia 2013 r. wnioskodawczynie domagała się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz zasądzenia od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów dotychczasowego postępowania oraz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych. Skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów postępowania: 1/ art. 316 § 1 k.p.c. przez oparcie orzeczenia na dowodach i wynikach innego postępowania cywilnego, co skutkowało nieuwzględnieniem stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy; 2/ art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie z jakich przyczyn Sąd Apelacyjny nie oparł się na opinii otolaryngologa dr J. J., przeciwstawiając im nieaktualną opinię biegłej sądowej, dopuszczoną przez Sąd Apelacyjny w innej sprawie III AUa .../11; 3/ art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie z jakich przyczyn Sąd Apelacyjny uznał, iż od wydania wyroku w sprawie III AUa .../11, stan zdrowia powódki nie uległ zmianie ani nie pogorszył się, skore nie poczyniono w tym kierunku żadnych ustaleń; 4/ art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie ustaleń na podstawie dowodu z opinii biegłej, dopuszczonego przez Sąd Apelacyjny, III AUa .../11, z pominięciem aktualnej opinii otolaryngologa dr J. J.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zawierała uzasadnione zarzuty kasacyjne już dlatego, że w postępowaniu odwoławczym od negatywnej decyzji rentowej sądy ubezpieczeń społecznych weryfikują kontestowane przesłanki nabycia uprawnień rentowych według stanu prawnego z daty wydania decyzji oraz z uwzględnieniem

stanu sprawy z dnia wyrokowania, co oznacza, że powinny mieć na uwadze zmiany w stanie zdrowia osoby odwołującej się (art. 316 k.p.c.). Jest to istotne i konieczne zwłaszcza przy sądowej weryfikacji negatywnej decyzji rentowej wydanej w sprawie o rentę wypadkową lub z tytułu następstw choroby zawodowej, zważywszy ponadto że prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego, w tym z tytułu następstw choroby zawodowej, przysługuje niezależnie od długości okresu ubezpieczenia wypadkowego oraz bez względu na datę powstania niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową (art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.) Ponadto prawo takie, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, przywraca się w razie ponownego powstania tej niezdolności bez względu na okres, jaki upłynął od ustania prawa do renty (art. 17 ust. 4 tej ustawy). Przytoczona materialnoprawna regulacja normatywna wykluczała co najmniej przedwczesne oparcie zaskarżonego wyroku na ustaleniach faktycznych, ocenach prawnych i wyniku poprzedniego negatywnie zakończonego dla skarżącej sądowego postępowania odwoławczego w sprawie III AUa .../11. Taki niedopuszczalny sposób i negatywna dla skarżącej ocena prawna okoliczności istotnych dla prawidłowego osądu kontestowanej sprawy rentowej naruszały zasadę bezpośredniości i „aktualności” procedowania wobec nieuzasadnionego odwołania się do ustaleń faktycznych i konkluzji jurydycznych dokonanych w innej wcześniej prawomocnie osądzonej sprawie rentowej, a przede wszystkim wbrew aktualnej opinii biegłego lekarza otolaryngologa, który wskazał, że skarżąca jest od 1 maja 2012 r. częściowo niezdolna do pracy nauczycielskiej w związku z chorobą zawodową na stałe. Oznaczało to, iż Sad drugiej instancji co najmniej przedwcześnie uznał, że od poprzedniego wyroku z dnia 26 stycznia 2012 r., wydanego w sprawie III AUa .../11, „nie zaszły nowe okoliczności związane ze stanem zdrowia wnioskodawczyni. W szczególności nie nastąpiło pogorszenie jej stanu zdrowia”. Takiemu kontestowanemu w skardze kasacyjnej przekonaniu Sądu drugiej instancji zaprzecza uzyskana w postępowaniu pierwszoinstancyjnym opinia biegłego otolaryngologa J. J. o istotnych zmianach w stanie zdrowia skarżącej w stopniu kwalifikującym u niej trwałą częściową

niezdolność do pracy z choroby zawodowej. Tymczasem Sąd ten negatywnie podważył ten istotny dowód w sprawie i *prima facie* co najmniej przedwcześnie zdyskwalifikował walor dowodowy aktualnej opinii biegłego o stanie trwałej częściowej niezdolności do pracy z następstw choroby zawodowej skarżącej na podstawie wyników wcześniej zakończonego negatywnego osądu poprzedniej sprawy rentowej skarżącej, bez uwzględnienia lub z pominięciem nowości faktycznych i dowodowych, w tym wynikających z aktualnej opinii wymienionego biegłego, którego - w zakresie medycznych wiadomości specjalnych - Sąd drugiej instancji nie był władny zastąpić bez uzupełniającego wysłuchania lub uzyskania opinii innego biegłego ani negatywnie zweryfikować na podstawie opinii otolaryngologa oraz negatywnego orzeczenia sądowego „sprzed trzech lat”. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd drugiej instancji powinien także uwzględnić długi okres wykonywania pracy na stanowisku bibliotekarki, na którym według tego Sądu „jest zatrudniona ponad 20 lat”, a według Sądu pierwszej instancji „pracowała w bibliotece szkolnej do przejścia na emeryturę w 2010 r.” oraz ocenić, czy potencjalna praca na stanowisku bibliotekarki nie naraża jej na nadmierny wysiłek głosowy („mówienie szeptem”) - w konfrontacji do opinii biegłego otolaryngologa, który stwierdził przeciwskazania do wykonywania pracy wymagającej „jakiegokolwiek wysiłku głosowego od dnia 1 maja 2012 roku na stałe”.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznał, że zaskarżony wyrok został wydany przedwcześnie, bo bez dokonania istotnych ustaleń faktycznych, a także bez ujawnienia poddających się weryfikacji kasacyjnej przekonujących ocen prawnych wymaganych do prawidłowego osądu sprawy, dlatego wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.